HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

הכא נמי. גבי הקדש ליכא למימר לכך נתכוון ואמאי קאמר רב הונא נאמן ונותנין לו המנה: **כי קאמר רב הונא דוקא שטרא.** והוה מלוה וזה הודה לו: **ופרכינן מכלל דרב הונא ושמואל מיירי בדלא נקיט שטרא.** והלכך אין נותנין לו כי לא אמר מנו אי הכי כי אמר מנו אמאי נותנין מלוה על פה היכי דמי: (ו) (לקמן) משום טעמא דמלוה לקיים דברי המת לא היה להם ליתן כשגבל דברי מחייהם עד לאחר מותו: **הלא אמר רב נחמן.** בין זה שאמר אכ"מ ממנה לפלוני בידי והוא בא ליפרע מן ההקדש ובין זה הבא ליפרע מבניו כולהו שטרי נקיטי דמסקי ביה בהאי שכיב מרע ממנה ולא קשיא: **הא.** להקדש במקויים לחיכא הנפק: **אמר מנו קיימיה נשטריה.** ולא צריך מלוה לקיומיה: **לא אמר מנו.** מייתינן למאי משום שלא להשביע את בניו אמר הכי לעיל מ"ש לומר מנו שהוא מנו ולא צריך שיאמר כתובו אלו מ"ל לומר כתובו בפר בשעת: (ב) **שם** ע"א עדים גופה: (ג) **רשב"ם** ד"ה מ"ט למאי מיבעיא: (ד) **תוס'** ד"ה וכי וכו' ומאחר וכו' כשמחלק כל נכסיו: (ה) ד"ה הא דמקויים ומ"ש כיון דנקט הכא שטרא משום דלא צריך לומר מנו: **שכיב מרע שהודה.** בעל חובו טוען לו מנה לי בידך ואמר לו הן לכך"ג במריגן בסנהדרין בפ' זה בורר (ד' כט:) **לצריך שיאמר אתם עדי ואי לא** מלי מ"ל מאכה מהני בך: **צריך שיאמר לחובו.** לחמרי' במחזק בנכסים (לעיל מ.) הולחה בפני עניס לריך שיאמר כחובו: **ודברי אכ"מ לכאובין ומסורין.** ומ"ל לומר כחובו: **מתני' המלוה את חבירו בשטר.** אפי' אין כחוב בו אחריות הא פסקינן הלכתא בנכסים מוחזין (ב"מ טו:) לאחריות טעות סופר הוא וכמי שכחוב בו אחריות למי: **משועבדים.** מכורין: הוליא

משטה בשעת מיתה בתר דבעיא הדר פשטה (ז) אין אדם משטה בשעת מיתה (ח) **ודברי** אכ"מ בכתובין וכמסורין דמו: **מתני'** (ט) **המלוה את חבירו בשטר גובה מנכסים משועבדים** (י) **על ידי עדים** (כ) **גובין מנכסים בני חורין הוציא**

הכא נמי מיבעי ליה. אלא ודאי אין נותנין לו אלא בשטר: **ורב ושמואל דאמרי תרוייהו מלוה וכו'.** ומ"ת והא דכתי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו (ד) מאחר דאם כתבו ונתנו היו נותנים השתא אמאי אין נותנים כמחלק כל נכסיו וי"ל לא דמי להיכא דנותן מעצם מתנה בולאי תקנו שיהיו ככתובין וכמסורין שמא מעצרך הכא נמי: **הא דמקויים.** ומ"ת (ה) הא דנקט שטרא מקויים לריכין למימר דנחמן ושמואל מה לנו לריכין לנחמנות ממילא גבי ע"י שטר שכידו ושוד למה לי הקדש ושוד מאי חיכיא אכ"מ לחין אדם חוטא ולא לו כדמפרש בפ' שוס היתומים (ערכין דף כג. ושם) אפי' בריא נמי וי"ל דכולהו אינטריך לגבות בלא שבועה דאי לא הוה אלא שטרא הוה בעי שבועה כדתנן (כתובות דף פז.) הכא ליפרע מנכסים משועבדים לא יפרע אלא בשבועה ואפילו הקדש אי לא (ו) אכ"מ ואי לא נחמנותו הוה [בעי] שבועה דמה לי משעבד לגבוה מה לי משעבד להדיוט והכי מפרש בהדיא בפ' שבועת הדיינים (שבועות דף מב:) על מה דקאמר (בריימא) אבל נשבעים לקטן ולהקדש ליפרע מנכסי הקדש (ופריך) תניא (כו') מנכסים משועבדים כו' סד"ל הכ"מ הדיוט אבל הקדש לא מייתינן לקטונית ק"ל ופריך והא מ"ר הונא קטן אכ"מ כו' ומשני דוקא אכ"מ לחין אדם חוטא ולא לו ומכאן נראה לרבי הא דמצינו לן פ' הניזקין (גיטין דף נ:) גבי אין נפרעין מנכסים משועבדין במקום שיש נכסים בני חורין לפילו הן זיבורית בתובת מתי בההיא דמנכסים משועבדים לא יפרע אלא בשבועה הוי ולפי ס"ה מתנה דנשבעינן כשבתין ליפרע ממנו דפשיטא ליה נמי הכא דמה לי משעבדי להדיוט אלמא להדיוט

נכה"ג נבי שבועה: **הא דלא מקויים.** ומ"ת כי היכי דלי לא מקויים (ט) [למיבעי] שבועה מוייף והאב אמר אלא להשביע את בניו בהא נמי לימא (ו) אלא להשביע את בניו ופרוע הוא ומדברי האב אין ראיה ואין לומר דמ"ב היו נותנים על ידי שבועה אם היה מקויים אמ"ל אלא ליפטר אלא נפרע וזה יכול הוא לעשות ולא שייך לומר אין נותנים אבל אלא מקויים לבני קיום (י) [קודם שיפרע] שייך לומר אין נותנים להא נבי הקדש אמרו נאמן במקויים ולא בטוענין ליה פרוע ויטטרך שבועה אלא נאמן אלא שבועה כדמוכח בהיכא דנקט מלוה (דף מב:) שהאמת נעיל אלא נראה לרבי להיכא דנקט שהוא מלוה שטרא (ח) ומקויים אין הלוה רגיל לעולם לומר אלא להשביע שמייב לו מנה כמו שכתב בשטר היכא דפרעיה אלא יש לפרש שהוא לא יהא סבורים העולם אלא אי איתמר כו'. לא בעי למימר אלא ליפכא לאיתמר דידע גמרא שאמר על מנה לפלוני בידי דנאמין: **חזר ואמר לנו אבא פרעתי נאמנים דלמא אדכורי מדכר.** היינו פרעתי קודם לכן (כ) [כדקאמר לגמ'] מדכורי מדכר [היינו] בשוטה שעה כדמוכח בסמוך [דקאמר] מי איתא דפרעיה כו' והכא נאמנים משום שהוא (ט) היה נאמן לומר פרעתי קודם לכן מגו דנאמן לומר פרעתי אחרי כן כדתנן מנה לי בידך מ"ל הן לי קנין מועיל אלא מיבעי ליה דאי נאמן לומר פרעתי קודם לכן לפוף לא פש גבייה ולא מידי ומיסתי דהאי לקוחי למריה אחרא זוזי דפשו גבייה קנין בטוחות הוא וחוזר ומפרש ר"ת ורבינו חננאל שהיו הן מוכיס שטעו ממלה בחשבון שאם לא כן לא היה נאמן אמ"כ אין לך קנין מועיל (י) לעולם שיאמר טעיתי וגם יאמר היאך טעה הא לאו הוכחה היא דודאי הוא יכול להיות נאמן בכמה מקומות מגו דהוה מלי למימר פרעתי אחרי כן כדאשכחן הכא אלא נראה לגא מיבעיא שנאמן לומר שטעה כשאמר מנה לפלוני בידי אלא הוא נאמן לומר פרעתי אחרי כן וא"מ יכול הוא להיות דהשתא נאמן לומר פרעתי אחרי כן משום דקנין חשוב כתנו כבר מגו דמלי למימר פרעתי אחרי כן ומ"מ יכול הוא להיות דהשתא נאמן לומר שטעה ממלה בחשבון שאם לא כן לא היה נאמן אמ"כ אין לך קנין מועיל להכא לחי פרעתיה לא הוה אמר תנו ומה לי לשקר במקום עדים הוא ה"ג השתא שטעה אחרי כן משום דקנין חשוב כתנו אחריות, אלא שהשתא שטעה קלא אית ליה לתקנתי הוא לתפסדו מנפשייהו, שלאחר שקרא מן הלוה ולא הזימו לו בני חורין כדי לגבות מהן מלוה את חבירו (לעיל קנו). **על ידי עדים.** לומר בלא שטר, **גובין מנכסים בני חורין.** וכגון שמולה שלא פרעו, דהא ק"ל המלוה מביאו בעדים אין לריך לפרעו בעדים, אבל ממשועבדים לא יגבה, דעדים בלא שטר לית להו קלא ולא ממילין לקוחות לפסידו מנפשייהו (לעיל מב.).

ו) לעיל מב. וש"נ. ז) רש"ל ליכא למימר דפרעיה, ג) רש"ל מהכך הגי' מתחלה ועד סוף משטה וכו' ואפ"ל הכעיא דל"ל כאוהו, ד) [ועיין תוס' סנהדרין כט: ד"ה כך], ה) [לעיל קנח. וש"נ], ו) לעיל מב. קנ"ו. ז) רש"ל מ"ז, ח) רש"ל, ט) רש"ל, ט) רש"ל, י) רש"ל, כ) רש"ל, ל) רש"ל, מ) ל"ל ומזון, נ) רש"ל להו סה"ד אמ"כ מה"ד שעבודא דלוה"ד הקפה ה"ר יעקב.

הגהות הב"ח

(א) גב' אי אין לריך לומר אתם עדי אלא משטה וכו' בשעת מיתה לריך שיאמר כתובו אלו מ"ל לומר כתובו בפר בשעת: (ב) **שם** ע"א עדים גופה: (ג) **רשב"ם** ד"ה מ"ט למאי מיבעיא: (ד) **תוס'** ד"ה וכי וכו' ומאחר וכו' כשמחלק כל נכסיו: (ה) ד"ה הא דמקויים ומ"ש כיון דנקט הכא שטרא משום דלא לריך לומר מנו: **שכיב מרע שהודה.** בעל חובו טוען לו מנה לי בידך ואמר לו הן לכך"ג במריגן בסנהדרין בפ' זה בורר (ד' כט:) **לצריך שיאמר אתם עדי ואי לא** מלי מ"ל מאכה מהני בך: **צריך שיאמר לחובו.** לחמרי' במחזק בנכסים (לעיל מ.) הולחה בפני עניס לריך שיאמר כתובו: **ודברי אכ"מ לכאובין ומסורין.** ומ"ל לומר כתובו: **מתני' המלוה את חבירו בשטר.** אפי' אין כתוב בו אחריות הא פסקינן הלכתא בנכסים מוחזין (ב"מ טו:) לאחריות טעות סופר הוא וכמי שכתוב בו אחריות למי: **משועבדים.** מכורין: הוליא

אדם עשוי שלא להשביע את עצמו. אדם עשוי לומר בבריות מייב אני מעות לפלוני, להתרחק מעין הרע, שלא ילויחו שבע מממון (סנהדרין כח:). **מלוה על פה אינו גובה לא מן היורשין.** דשעבודא לא לחוליתא, וכל שכן מן הלקוחות, אבל מלוה בשטר הוא עלמו שיעבדו, דכתב ליה כל נכסי דלית לי אחרינן לשטרא דין (קדושין יג.). **טוענת מפרט בשלטי מכילתין שיעבודא** לא לחוליתא, ומיהו לא ק"ל הכי אלא כדמפרש התם לכתא גופה מן סיורקין ולא מן הלקוחות (לעיל מב.). **המלוה את חבירו בשטר.** דאפי שטר לאחריות נכתב, ואפילו לא נכתב ק"ל אחריות טעות סופר הוא וכמי שנכתב דמי (לעיל מב.). **גובה מנכסים משועבדים.** מלקוחות, וכגון שלא שבקו ליה נלוה בני חורין לגבות המלוה מהם (שם) אם אין נלוה נכסים בני חורין גופה מלוה מן הלקוחות, דאחר נכסים מוחזין (יד.). לדבון אחריות שלא נכתב בשטר טעות סופר הוא וכמי שנכתב בו דמי, דלא שדי אינש זוזי בכדי ולכך נתחייב המלוה שיכתוב בשטר אחריות, אלא שאפשי שטר הוא סופר ועוטא, ואפשי שטר הלא אית ליה ללקוחות הוא דאפסדו מנפשייהו, שלאחר שקרא מן הלוה ולא הזימו לו בני חורין כדי לגבות מהן מלוה את חבירו (לעיל קנו). **על ידי עדים.** לומר בלא שטר, **גובין מנכסים בני חורין.** וכגון שמולה שלא פרעו, דהא ק"ל המלוה מביאו בעדים אין לריך לפרעו בעדים, אבל ממשועבדים לא יגבה, דעדים בלא שטר לית להו קלא ולא ממילין לקוחות לפסידו מנפשייהו (לעיל מב.).

קמג א מיי' פ"ז מהל' עדות הל' יט סמג עשין קלו טוש"ע מ"מ סי' רנה סעיף נ:

קמד ב ג מיי' פ"י מהל' זכיה ומתנה הל' י סמ"ג עשין פב טוש"ע מ"מ סי' רנה סעיף ד:

קמה ד ה מיי' שם הל' ח ט טוש"ע שם סעיף ה:

קמו ו מיי' שם פ"מ הלכה ד סמג שם טוש"ע חו"מ סי' עה סעיף ג:

קמז ז מיי' שם הל' ג סמג עשין עח טוש"ע מ"מ סי' רנ סעיף ג:

קמח ח מיי' פ"י מהל' מלוה ולוה ט טוש"ע שם הל' ד סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי' לט סעיף ג ופי' קיל סעיף ג:

קמט ט מיי' שם וסמג שם טוש"ע מ"מ סי' לט סעי' ג:

רבינו גרשום

קאמר (באדם) שלא להשביע את בניו שלא יאמרו בני אדם כמה ממון מניח להם ונותנין בו ענין: הכא נמי. בשביב מרע שהקדיש נכסיו ואמר מנה לפלוני בידי כיון דלא אמר תנו לו איכא למימר אינו חייב לו ואלא להכי קאמר הכי דאדם עשוי שלא להשביע את עצמו יקום מחליו שלא יאמרו עליו בני אדם מזל גדול של עושר יש לפלוני שקיבץ ממון כל כך ואמאי אמר רב הונא נאמן: כי קאמר דנאמן כגון דנקיט האי בעל המנה שטר חוב על אותו שכיב מרע [שאמר] שיש לו מנה בידי. מכלל דרב ושמואל אע"ג דלא נקיט בעל המנה שטר: לא קשי' התם גבי הקדש נקיט בעל המנה (ו) שטר ולא מקויים הלכך אי אמר תנו מנה לפלוני קיימוה שכיב מרע לשטרייה בהאי דיהודה דישר הוא ונותנין לו: דפסקה למילתי' דאמר תנו איכא למימר דפרעוה וקיימוה צוות אביהן: מאי טעמא. נאמן כיון דלא אמר תנו משום דלא אדכר בדיוקא דחייב ובתר הכי אידכר דפרע ליה: ז) וצריך למימר שכיב מרע שמודה ליה לעדים אתם עדי או כתבו לו [כמו] בבריא איצטריך לומר כן ואי לא אמר כן (כבריא) יכול לומר משטה אני בך ה"נ אם לא אמר שכיב מרע אתם עדי מצי יתמי למימר משטה היה בו משחק היה בשעת מיתה ואי לא מצי למימר:

ו) ל"ל ולא קשיא התם גבי הקדש נקיט בעל המנה שטר מקויים אבל רב ושמואל מיירי בדלא נקיט שטרא ולא מקויים וכו': ז) ל"ל לריך שיאמר שהודה לעדים למימר משום דהוה ע"פ ליתא ואגב ריהטא לא עיין בה אלא טעמא דאילת פירות מ) למזון האשה והבנות דגבי מס היו קלוסים אפילו אין כתוביס משום דקלא אית להו[ו] והקשה ה"ר יעקב מקורביי"ל מס כן היאך נאמנין בעודה מקלת הטענה והא אין נאמנין על כפירת שעבוד הקרקעות ואומר רבי בגון שאמכל שעבודו מ"ל בדלילת עדים דהא דשעבודא דאורייתא היינו על פי עלמו לא ובפרק קמא דבבא מליעא (דף ד: ושם) האלכתי יותר מבבלין: